

A főváros épülő bérházai

Az építkezések programja

Alább közöljük az új fővárosi bérházak tervrajzát, a tervező műépítészek és az építéssel megbízott vállalkozók bemutatásával. Néhány hónap múlva kinőnek a földből a házak és hirdetni fogják az alkotók dícsőségét.

KABDEBŐ GYULA

műszaki főtanácsos nyilatkozata:

A fővárosi kislakások építésének küszöbén, most hogy a munkákat a főváros már kiadta, szükségesnek tartottuk felkeresni a fővárosi építkezési ügyosztályának helyettes vezetőjét, *Kabdebő Gyula* műszaki főtanácsost, aki *Orczy Gyula* tanácsnok betegsége alatt az ügyosztály munkáját irányítja. Kérdéseinkre a következőkben volt szíves a főtanácsos úr nyilatkozni:

— Mint tudvalevő, a fővárosi építési programjába, amelyet az ősszel dolgozott ki, körülbelül *egy billió koronányi építkezéseket vett fel*, amit három esztendőre preliminált. Kislakásokat, iskolákat, közlekedési épületeket, vásárosarnokokat, előjáróságokat, fürdőket, jövedelmező és kevésbé jövedelmező intézeteket akart megvalósítani. Minthogy a főváros anyagi tehetsége nem engedi meg mostan ennek a programnak teljes lebonyolítását, egyelőre csak a kislakások építésére száz milliárdot, iskolákra pedig húsz milliárdot irányzott elő. *Hat bérházcsoporthoz, tizenöt épület, kilencszázhatvan kislakással épül a száz milliárdból, míg a húsz milliárdból hat fővárosi iskola kibővítésére kerül sor.*

— A csütörtöki tanácsülés végleg döntött az építkezések ügyében, megbízta a vállalkozókat a munkák elvégzésével. A vállalkozók a következők:

Első csoport: Budaörsi út és Csend uca sarkán öt 3 emeletes pavillon, amelyet *Várnai Alajos, Paulheim és Weninger, Herth Imre, Kasztelly és Társa*, valamint *Molnár István* vállalkozók építenek. Tervező *Medgyasszay István* műépítész.

Második csoport: A Váci út és Mura uca sarkán levő három pavillon. A vállalkozók: *Kapuszta Gusztáv, Scheier János és Szentgyörgyi Gyula*. Tervező műépítészek: *Rupp Jenő, Sebestyén Artúr és dr. Lux Kálmán*.

Harmadik csoport: a Váci út és Gyöngyösi út sarkán ugyancsak három pavillon lesz, amelyet *Delmár Béla, Benedek Dezső, Kellermann és Singer* építészek fognak felépíteni. Tervező műépítészek: *Hegedüs Armin, Freund Dezső és Létey István*.

Negyedik csoport: a Mester uca és a Dandár uca sarkán egy ötemeletes pavillon, *Prokisch János* építi, tervezte *dr. Lechner Jenő* ny. műegyetemi tanár.

Ötödik csoport: a Simor uca és Villám uca sarkán ötemeletes bérház, építik: *Vogel és Weidlinger* építészek, tervező: *Hüll Dezső* tanár.

Hatodik csoport: az Üllői út és a Ceglédi út sarkán két háromemeletes kislakásos bérház, amelyet *Vágó és Kovács*, valamint *Sturm Károly* építészek fognak felépíteni, tervezték: *Bálint és Jámor* műépítészek.

— Az építések vezetősége a munka megkezdését e hét folyamára tüzte ki.

— Még e héten átadják az illető vállalkozóknak a tervrajzot, a megrendelést és úgy tervezik, hogy a vállalkozók rögtön meg is kezdenek az anyag beszerzését, az anyag szállítását, a segédeszközök, állványfák kiszállítását, szóval megkezdődhetnek az ún. *előmunkálatok*. A kubikos-munkákat, a ásásokat, ha kicsit enged a hideg, el is kezdenek, az alapozást pedig akkor, amikor az időjárás azt megengedi.

— Úgy tervezik, hogy a jövő év első hetében kiírhatjuk az ún. *műhelymunkákat*, elsősorban a vasmunkákat, az asztalosmunkákat, lakatos-, kovács-, kőfaragó- és műkőmunkákat. Azért adjuk ki minél hamarabb az iparosmunkát, hogy foglalkoztathassuk az egyes iparágakat. *Természetesen nyilvános árlejtésen fogjuk kiadni ezen munkákat is.*

— Tervünk az, hogy a tizenöt fővárosi bérházból a kisebbeket, tizet, amelyekben a kisebb lakások lesznek, *augusztus elsejére*, az öt nagyobb pavillont, pedig, amelyekben a nagyobb lakások lesznek, fokozatosan legkésőbb *november elsejéig* tető alá hozzjuk és a lakók rendelkezésére bocsáthatjuk. Az összes építési költség száz-százhusz milliárd korona lesz. *Remélhetőleg az iparosmunka árlejtései sem lesznek kedvezőtlenek.* A bánatpénzt a vállalkozók legnagyobb része már lefizette. Kijelöltük már minden csoport részére az építés vezetőségét, a városi ellenőrző mérnököt, az egész építkezési akciót pedig

műszakilag a középítési bizottságból kiküldött *tizennyolc tagú albizottság* irányítja, a végrehajtó szerv pedig a székesfőváros tanácsa.

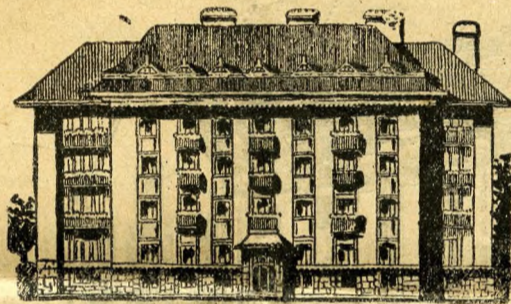
— Az iskolák kibővítési munkálataira kiírt pályázatra *háromszáz árajánlat érkezett be*. Most vagyunk elfoglalva azok átvizsgálásával és az átszámításokkal. Remélhetőleg az új esztendő első hetében tudunk dönteni és akkor *hat vállalkozónak* kiadjuk ezt a munkát.

— A tavasszal — fejezte be a beszélgetést *Kabdebő Gyula* műszaki főtanácsos —, ha az építkezések a kellő mértékben előre haladtak, úgyhogy azok befejezése biztosítható, akkor fog foglalkozni a főváros, illetőleg a közgyűlés azzal, hogy az *építkezési programnak melyik részét kívánja tovább folytatni.*

Építészek, vállalkozók nyilatkozatai:

MEDGYASSZAY ISTVÁN műépítész.

A Budaörsi úton *Medgyasszay István* műépítész tervei szerint öt háromemeletes pavillon készül átlag 27 lakással és összesen 18 üzlethelyiséggel. Két épület lesz a Budaörsi úton, három pedig a Schwedel uccában. A lakások egy-, két- és háromszobások, mindegyikből er-

Háromemeletes pavillon a Budaörsi úton. *Medgyasszay István* terve.

kély teszi kellemesebbé a kilátást. Az egyszobás kislakásokat is a legmesszebbmenő kényelemmel kívánja ellátni a tervező s így még ezekhez is fürdőszobát létesít, ellentétben az eddigi pesti szokással, amely az egy szoba-konyhás lakóknak nem adta meg ezt a kényelmet. Mind-egyik konyhában a háztartási alkalmazottak részére hálófülke lesz, ami körülbelül felér a cselédszobával. A kétszobás lakásokban természetesen teljes lesz a komfort: előszoba, fürdőszoba és cselédszoba egészíti majd ki a lakószobákat.

A házak tágas parkra tekintenek, amelynek közepén vízmedence és nagy játszótér terül el a gyermekek számára. A budaörsiúti kislakás-csoport mindegyik épületében mosókonyhát, mángorló- és szárítóhelyiséget tervez a padlásra az építész. Minden lakó hetenként egy-

szer igénybe veheti ezeket a helyiségeket. Az épületek magyaros stílusban készülnek és egy-egy pavillon körülbelül négy milliárdba, az öt pavillon tehát húsz milliárdba kerül a fővárosnak. Ha a kora tavasszal megindulhatnak az építkezési munkálatok, úgy a jövő év augusztusában, de legkésőbb novemberében már elfoglalhatják új otthonukat a lakók.

Dr. HÜTL DEZSŐ

építész, műegyetemi tanár.

A Simor és Villám uccák sarkán építendő kislakásos bérház négyemeletes épület. Tervezője: *Hüll Dezső dr.* építész, műegyetemi tanár, számos fővárosi középület és bérpalota tervezője, ő építette a belbárosi piaristaházat is. Kérdéseinkre a következőkben volt szíves beszélni a tervezett épületről:

— Két zárt udvart körülvevő épületrészből áll az általam modern barokk stílusban tervezett két ház, melyeket egy loggiás szárny kapcsol össze. Benne *94 lakás van, egyenlő számban 3 és 2 szobás*. Minden lakás teljes kényelemmel felszerelve, előszobával, konyhával, cselédszobával, fürdőszobával és kamrával. Az összekötő rész fölött *ötödik emelet is készül*, mely *4 kisebb ateliert tartalmaz, egyszobás lakással kapcsolatosan*, fiatal festőművészek számára.

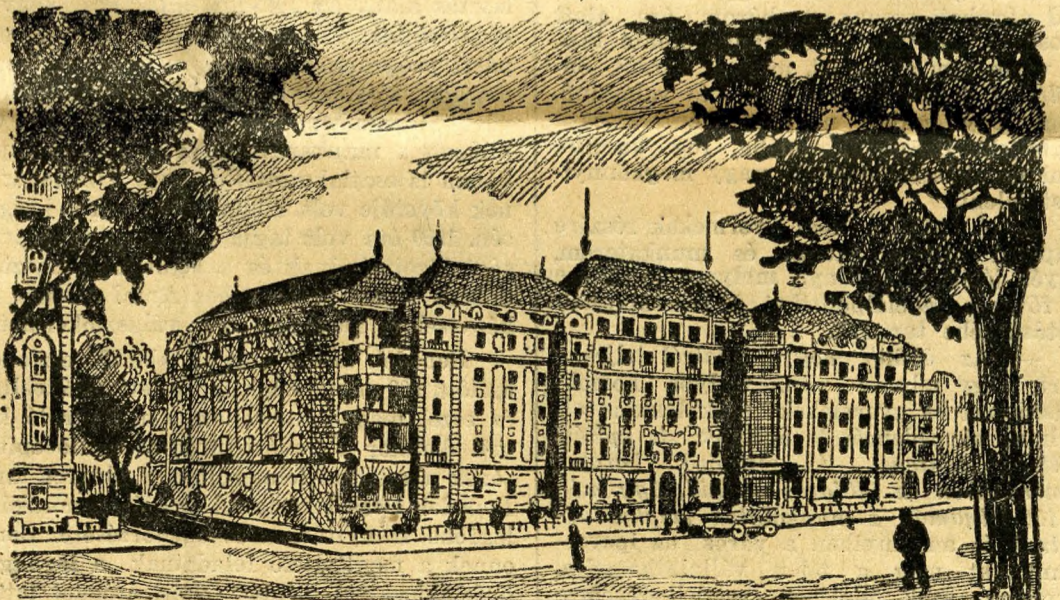
— A padláson van 8 mosókonyha, 4 cseléd-fürdőszoba és vicelakás. Az alagsorba a lakók faskamráin kívül *6 kis üzletet* terveztem a házi szükségleteiket kielégítő boltosok számára. Lehet itt borbély, fűszeres, szén- és fakereskedő, mészárszék, papír- és könyvkereskedés, trafik, stb.

— Az építés költségei körülbelül 18 millióra rúgnak.

— A munkákat megkezdik, mihelyt a fagyos idő enged és az ásást végezni lehet. Ha közben valami akadály fel nem merül, akkor *novemberre befejezzük az építést.* — A házakat gyönyörű fekvése, a tisztviselő-telepen, kertek között és a lakások kényelmes, modern beosztása s berendezése bizonyára keresettekké fogja tenni a főváros alkalmazottai és a lakók körében.

VOGEL és WEIDLINGER építészeti cég.

A Simor és Villám uccák sarkán lévő fővárosi bérházat, amely ötemeletes lesz, *Hüll Dezső dr.* műegyetemi tanár tervei alapján *Vogel és Weidlinger* építészek építik fel. A tizenhét év óta fennálló *Vogel és Weidlinger-cég* mintegy százhusz bérházat és középületet épített Budapesten, így a Belvárosi Színház palotáját, ők építették át a Vilmos főherceg-laktanyát és *Tisza István* gróf, *Károlyi Lajos* gróf, valamint *Lukács László* magánpalotáját, illetve villáját is ők építették. A Wekerle-telepi állami építkezéseket is reájuk bízták. A cégnek egyébként a külföldön, így Szalonikiben nagy vállalata van.

Ötemeletes palota a Simor- és Villám uca sarkán. *Hüll Dezső* terve.

A Vogel és Weidlinger-cég részéről a kislakásos építési akcióval kapcsolatban a követőket mondták nekünk:

— A Simor és Villám uccák sarkán építendő ötemeletes nagy bérházat szolidan, a legjobb békebeli anyagból, a legjobb békebeli kivitelben építjük. Az építkezést január elején megkezdjük, úgyhogy novemberre elkészülünk azzal. Mintegy kétszáz munkást fogunk foglalkoztatni és alkalmazni fogunk a legmodernebb beton- és malterkeverő gépeket és felvonókat. Biztosak vagyunk abban, hogy a Hüttl professzor tervei alapján általunk építendő fővárosi bérpalota az igényeknek minden tekintetben meg fog felelni.

FREUND DEZSÓ

műépítész,

a gyöngyösiúti B-pavillon tervezője — aki eddigelé többek közt gyárakat, 22 fővárosi bérpalotát, villákat tervezett — a következőkben nyilatkozott:

— Az általam tervezett fővárosi bérházban, mely négyemeletes lesz, százhusz lakást építünk. Mindegyik lakás egyszobás, konyhával, kamrával és előtérrel, külön hálófülkével, a felnőtt családtag részére. Nagyobb családok részére emeletenként négy-négy kétszobás lakás készül, előszobával, a hozzátartozó mellékhelyiségekkel.

Benedek Dezső ambícióját és rátermettségét, már augusztus elsején beköltözhető lesz az új városi épület.

— A fővárosnak ezen építkezése — a kislakásépítési akció — már részben elő volt készítve és az idő rövidségénél fogva már nem volt lehetséges a művelt Nyugaton a már mindenütt alkalmazott, modern lakástípust ezen épületsorozatnál megcsinálni. Remélhető azonban, hogy a legközelebbi városi építési turnusnál a főváros feltétlenül ezen rendszerre fog áttérni.

HEGEDÜS ARMIN

ny. műszaki főtanácsos.

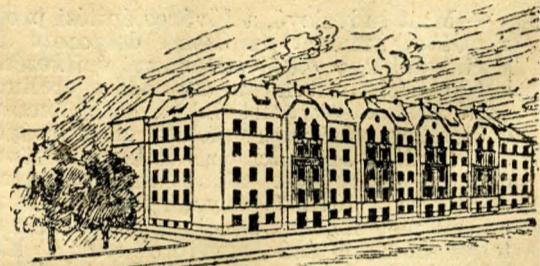
A Váci út és Gyöngyösi út sarkán épülő bérházak egyik tervezője Hegedüs Armin, neve, híre régóta megalapozott. Évtizedeken keresztül a főváros szolgálatában állott és mint műszaki főtanácsos vonult nyugdíjba. Egész esomó fővárosi középület az ő alkotása, életének egyik legnagyobb, legszebb munkája azonban a Gellért fürdő és szálló, amelyet Sterk és Sebestyén műépítésszel együtt ő tervezett, ő épített. Amióta magánmérnöki gyakorlatot folytat, igen sok vidéki város bizta meg őt különféle építkezésekkel. Jelenleg is Szolnok város középületeinek építését vezeti.

BALINT és JAMBOR

műépítésszek

Az Üllői út és a Ceglédi út sarkán lévő telektömbön az A) és B) pavillont Balint és Jambor építőművészek tervezték. Balint és Jamborék az 1900-iki párizsi világkiállítás magyar pavillonját és összes berendezését tervezték, valamint Hajdu vármegye székházát Debrecenben, a nagybányai Városi Színházat, a M. Kir. Állami Legfőbb Számvevőszéket, a Thököly úti kereskedelmi iskolát, a Köztemető út és az Alföldi uca sarkán lévő fővárosi bérházat, valamint több magánpalotát és villát is. Balint és Jambor műépítésszek a következőkben nyilatkoztak:

— Egyéni stílusban építjük a két fővárosi bérházat. A feladat volt: szobakonyhas lakásokat létesíteni. Oly módon oldottuk meg a feladatot, hogy nagyobb és kisebb szobák építését terveztük, hogy bizonyos kényelmet adjunk, ami szociális szempontból is fontos, mert legalább két

Szobakonyhas lakások a Ceglédi úton.

Tervezték: Balint és Jambor műépítésszek.

lakóhelyiségre van szüksége a lakónak. Az épületek manzard részében közös fürdőszobák lesznek. Modern, a lehetőség szerint kényelmes lesz minden helyiség. A programtervtől teljesen eltérő, modern típust alkottunk, részben a háborúelőtti, részben a háborúalatti nagyobb külföldi tanulmányutaink idején szerzett tapasztalatok célszerű felhasználásával.

— Hihetőség még a télen, de legkésőbb tavasszal kezdődik meg a munka. Ez teljesen az időjárástól függ.

Dr. LECHNER JENŐ

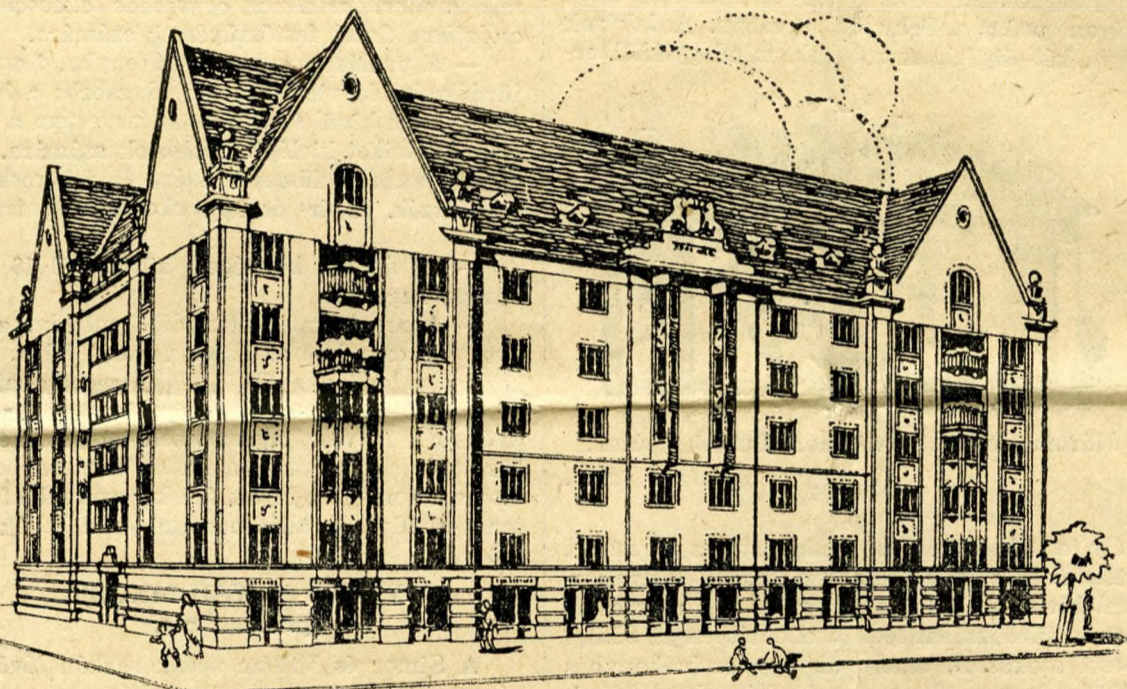
műépítész, ny. műegyetemi tanár, kormányfőtanácsos

A Mester uca és a Dandár uca sarkán építendő ötemeletes fővárosi bérházat dr. Lechner Jenő tervezte. Lechner tizenhét évét töltött a műegyetemen, ahol az ókori építéstervezési tanszéken adott elő. Midőn a műegyetemen megvált ezen tanári állásától, kormányfőtanácsossá nevezték ki. Ő különben a műegyetemen a magyarországi renaissance előadója, főleg a felsőmagyarországi renaissance-építéset tanulmányozta és arról több kötetet adott ki. A magyar stílust a felsőmagyarországi renaissance-építés tradíciójából igyekezett fejleszteni. A kassai Rákóczi-epitáfium pályázaton nyert első díjat ezzel a stílussal, amelyben tervezte a sárospataki állami tanítóképzőt is, valamint az elemérceai elemi iskolát. A régi Nádor-korabeli pesti tradíciók stílusában építette az eskütéri színházat és az ostromceai Lukács-palotát, valamint több bérházat. Jellegzetes munkásságot fejtett ki Budapest művészetének és művészi multjának kutatása körül. A koronázáskor a Mátyás-templom dekorációját készítette. Vargha László műszaki tanácsossal külföldön, így Belgrádban is első díjat nyert városszabályozási tervekkel, valamint Kassán és Székesfehérvárott is.

Dr. Lechner Jenő a következőkben volt szíves nyilatkozni:

— Az az ötemeletes bérház, amelyet a Mester- és a Dandár uca sarkán építenek az én tervezetem alapján, az egyetlen a kislakásépítési akció keretében építendő bérházak közül, amelyben túlnyomórészt háromszobás lakások lesznek. A házba terveztem negyvennyolc háromszobás és tizenkét kétszobás lakást, azonkívül három műtermet, a földszinten műhelyeket, üzlet-helyiségeket és öt garázst. Egyszerű esz-

VÁCI ÚT · GYÖNGYÖSI ÚT · B · ÉPÜLET.

FREUND DEZSÓ MŰÉPÍTÉSZ.

Az épület a gyöngyösiúti telepnek közep-tengelyében, a telpen épülő hat ház között a legkiemelkedőbb lesz, amelynek földszinti részében a közösség részére szolgáló jóléti intézmények és egyéb berendezések helyeztetnek el, így közös fürdők, külön a nők és külön a férfiak részére, megfelelő számú vetkőzőkkel és zuhanyokkal, továbbá közös géperőre berendezett mosókonyhák, légszárító kulisszákkal, gőzmángorlókka, mosótüstökkel, facsarókkal. Egy munkáscsalád négyheti szennyese három óra alatt mosható, szárítható és mángorolható lesz. A város úgy a mosást, mint a fürdőt önköltségi árban óhajtja adni és valószínű, hogy egy család négyhetenkénti mosása legfeljebb tízezer koronába fog kerülni, ami munkáscsaládoknál nagy megkönnyítést jelent.

— A házban lesz gyermekek részére napközi otthon, játszó- és munkaterem, egyéb jóléti intézmény, melynek létesítése a főváros szociálpolitikai ügyosztályának hatáskörébe tartozik.

— Az épület négy oldalról teljesen zárt, nagy udvara van, melybe homokjátszóteret és gyermekek úszkálására alkalmas vízmedencét is építünk. Az építési költség mintegy tíz milliárd korona. Amennyiben az időjárás enyhül, úgy még a tél folyamán a munkálatok megkezdődhetnek és amennyiben a város az iparos-munkákat még a télen vállalatba adja, úgyhogy azok idejében rendelkezésemre bocsátatnak, akkor, ismerve a vállalkozó

BENEDEK DEZSÓ

műépítész, vállalkozó.

A Váci út és Gyöngyösi út sarkán épülő egyik háznak Benedek Dezső műépítész a vállalkozója.

Benedek Dezső évtizedes közéleti működésre tekinthet vissza. Báró Bánffy Dezsőnek volt egyik legbizalmasabb párthive, majd Eötvös Károly pártjának elnöke a koalíciós választás alatt. Az 1910-iki általános képviselőválasztáskor Vágsellyén lépett fel kormánypárti programmal és alig néhány szavazattal maradt kisebbségben a néppárti Ajtich-Horváth-tal szemben. Később a választójog miatt kilépett a munkapártból és az országos politikában is csatlakozott Vázsonyi Vilmoshoz, akinek követője volt, addig is a főváros közgyűlésén. 1900 óta volt tagja a főváros törvényhatósági bizottságának és a legutolsó választásnál önként lépett vissza Eber Antal javára. Pótképviselője Budapest déli választókerületének.

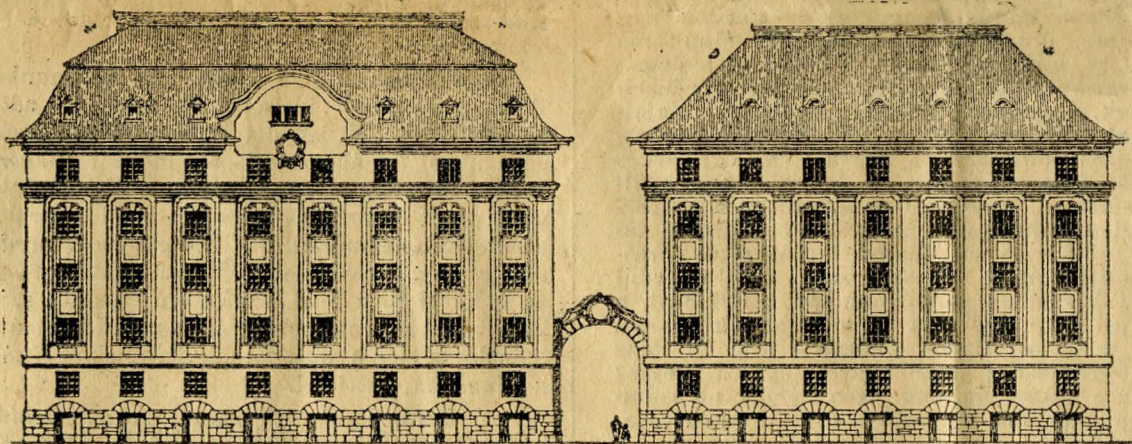
Benedek Dezső volt az, aki 27 esztendővel ezelőtt 500 munkáslakást épített Rákosligeten és ezzel megalapította ezt a ma viruló községet. Amikor a Gellért-fürdő és szálló építésének akadályai felmerültek, a főváros tanácsa Benedek Dezsőt kérte fel az építési munkálatok legfőbb irányítására és ellenőrzésére. Benedek ennek a megtisztelő feladatnak a legnagyobb önfeláldozással, példás önzetlenséggel tett eleget és ezzel kiérdemelte a főváros hálaát.

közökkel oldottam meg az építkezés kérdését: a ház a Nádor-korabeli régi pesti empire-ízles hangulatában épül. Az épület, miután negyvenezer léghöbméternyi területet építünk be, tizenhat milliárd koronába kerül.

— A lakások természetesen modernnek, úgy a három-, mint a kétszobás lakásokhoz cselédszobák, fürdőszobák tartoznak. Minden meglesz valamennyi lakásban, ami nélkülözhetetlen kelléke a modern lakásnak, de felesleges luxus nélkül. Az építkezés takarékos módon fog folyni, alacsonyabb emeleteket terveztem, alacsonyabbat, mint amilyen régebben volt szokásban, a lakásokba pedig megfelelő egybenyíló ablakszerkezeteket fogunk illeszteni.

a következőkben ismertette az általa készített fővárosi bérház-tervezetet:

— Az a fővárosi bérház, amelynek tervét reám bízta, modern, egyszerű barokk-stílusban készül. Emeletenként tizenhat kislakás lesz benne, összesen nyolcvannyolc. A lakóhelyiségek mindegyike szobából, hálófülkéből, kamrából és mellékhelyiségekből áll. A szuterénben négy mosókonyha, két mángoró, az alsó földszinten részben üzlethelyiségek, részben nagyobb előtérből nyíló tizenkét fürdőszoba lesz a ház lakóinak használatára. Az épülethez és a szomszédos A) és C) pavillonhoz tartozik egy később megépítendő szabad gyermekfürdő homokos játszótérrel, amely körül parkírozott és fásított lesz a terület.

A külső Váci út, Csavargyár ucca és Mura ucca sarkán emelendő kislakásos bérházak.

Tervező műépítész: Sebestyén Artur.

SEBESTYÉN ARTHUR

műépítész

A külső Váci út és a Mura ucca sarkán építendő ötemeletes fővárosi bérházak egyikét Sebestyén Artúr műépítész tervezte, az ú. n. B-pavillont. Sebestyén Artúr tervezte a Gellért-fürdőt, az Egressy úti polgári iskolát, az Osz-tályosorsjáték esküteri palotáját, az Imperiál-szállót, a Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársulat székházát, a besztercebányai iparkamarát, a pancsovai fürdőt, több külföldi mozt, ő reá bízta a szolnoki Városi Színház átépítését és Lechner Ödönnel együtt ő tervezte a Kecskeméten építendő elmegyógyintézetet.

Sebestyén Artúr műépítész kérdéseinkre

olyképpen, hogy a telek külső részei később beépíthetők legyenek, elsősorban nagyobb lakások céljaira. Az építkezés nyolc milliárd korona.

— Az általam tervezett B-pavillontól balra és jobbra is ugyanolyan típusú, ötemeletes bérház épül. Ezek a pavillonok építészetileg szerves összefüggésben vannak a középben épülő, általam tervezett pavillonnal. Azok mindegyikében hetvenhét lakás lesz, hasonló beosztással. Két kapuval kapcsolódik egymáshoz a három fővárosi bérpalota.

— Az épületesoportban lévő másik két házat dr. Lux Kálmán, a neves archeológus, a fővárosi ásatások vezetője, a királyi vár restaurálási munkálatainak tervezője és Rupp Jenő, a kislakásos építkezések hivatásszerű, kiváló művelője tervezték.